

Írta: Neményi Eszter

TITOKTARTÁS VAGY JELENTÉSI KÖTELEZETTSÉG GYERMEKEK SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁSA ESETÉN

A szakmai titoktartás kötelezettsége, és a gyermekek mindenek fölött álló érdeke, mint ezt is felülíró szempont alapvető kérdés a szociális munkában, különösen a gyermekvédelemben.

Magyarországon az alakuló szociális munkás szakma egyik legfontosabb alapkövének számított a kliensek önkéntessége és a szakmai kapcsolat abszolút bizalmas volta: ez a szakmai etika előbb íratlan, majd egyértelműen megfogalmazott elve lett. A szociális munka ebben nálánál lényegesen nagyobb hagyományokkal rendelkező professziókat követett, hiszen a titoktartás a jogászok és orvosok évszázadokra visszamenő gyakorlata és kötelessége. A kilencvenes évek elején egyre határozottabb keretekkel rendelkező és határokkal bíró szociális szakma, a paternalizmus annyi évtizede után különös hangsúlyt fektetett az önkéntes segítségkérésre, és az ezzel szoros összefüggésben nyújtott teljes titoktartásra. Érdekes módon azonban – ahogyan a legtöbb ország gyakorlatában – itt sem került azonnal előtérbe a különböző klienscsoportok közti különbségtétel, és ezen belül a gyerekek eseteire nem vonatkoztak más szabályok, mint a felnőttekéire.

Könnyű belátni azonban, hogy ez az elv egy gyerek veszélyeztetettsége vagy már fennálló bántalmazása esetében nem tartható, ez viszont komplikált kérdések hosszú sorát indítja meg. Ki az, aki információval rendelkezhet arról, hogy egy gyerek érzelmi, testi, illetve szexuális bántalmazásnak van kitéve? Honnan szerezhetik meg ezek a szakemberek a szükséges tudást a jelek felismerésére? Mikor kötelességük jelezni, és kinek? Hogyan lehet elérni, hogy a gyerek életében érintett szakemberek hozzájussanak az egymás által birtokolt információhoz, ha szükséges, és mikor az? Mindemelletl hogyan érvényesülhet a személyes információk bizalmas kezelésének elve? Az, hogy ezekre a kérdésekre nem egyszerű válaszolni, nem indokolhatja azt, hogy gyerekek huzamos ideig bántalmazásnak legyenek kitéve családjukban, környezetükben, vagy éppen az őket gondozó intézményben, amikor pedagógusok, gondozók, védőnők, orvosok, rendőrök és szociális munkások sorának lenne lehetősége ezt megakadályozni, ha megtennék a szükséges lépéseket.

Felismerve, hogy a gyermekek védelme csakis akkor valósítható meg, ha minden velük valamilyen módon kapcsolatba kerülő szakember rendelkezik a bántalmazás felismeréséhez szükséges tudással, azonnal cselekszik, ha ilyen esetet észlel, számos országban bevezették a jelentési kötelezettség rendszerét. Bár ezek országonként eltérőek, közös vonásuk, hogy gyerekekkel kapcsolatba kerülő szakemberek kötelességévé teszik, hogy veszély esetén jelentést tegyenek a rendőrségen, vagy más erre kijelölt szervezetnél. Ez Magyarországon sincs másként.

Ugyanakkor a nyilvántartási és jelentési kötelezettség nem egyértelműen megítélt a különböző szakmákban, és a szakmai titoktartás – illetve tehetetlenség – gyakran akadályozza meg az érdemi lépéseket. Sajnos a Földön nem ismerünk olyan helyet, ahol a gyerekek védelmének rendszere kifogástalanul működne, például Angliában, gyerekhalálesetek kivizsgálásakor is rendszeresen felmerül, az érintett szakemberek felelőssége, akik nem osztották meg egymással időben a szükséges információkat. A fő különbség az, hogy Magyarországon elsősorban a szülőket okolják a bekövetkezett tragédiáért, és sem a szakemberek, sem a közvélemény nincs tisztában azzal, ki mindenkinek lett volna még felelőssége beavatkozni a gyerek érdekében. A helyzetet

bonyolítja, hogy számos esetben az a szakember – például pedagógus, védőnő -, aki akár magától a gyerektől értesül arról, hogy bántalmazták, fél a beavatkozás következményeitől mind a gyerekre, mind saját magára nézve, hiszen a jelenlegi körülmények között kevés reménye lehet arra, hogy egy ilyen bejelentést azonnali vizsgálat és a veszélyben levők biztonságba helyezése követ majd.

Fontos itt megemlíteni azt is, hogy nem vitatva a beavatkozás szükségességét a gyerek mindenek felett álló érdekében, van Európában egy szakmai irányzat, mely hangsúlyozza a gyerekeknek nyújtandó magas szintű titoktartás rendkívüli fontosságát. Ennek talán legjobb példája az ún. „bizalmi orvos” intézménye, Hollandiában és Belgiumban, ahol a hozzájuk forduló gyerekeknek csaknem teljes körű, megbonthatatlan titoktartást ígérnek, legalább egy bizonyos időre azután, hogy felfedték zaklatásuk, bántalmazásuk tényét.

A titoktartás lehető legnagyobb mértékű fenntartása mellett érvelők egy része etikai, más része inkább praktikus megfontolásokra alapozza álláspontját. A morális érvelés szerint a gyerek joga kézben tartani az általa felfedett információ által kiváltott folyamatot, melyet a Gyermeki Jogok Egyezségokmánya is garantál számára, biztosítván jogát, hogy döntést hozzon saját életéről. A praktikus érvelés szerint a legfőbb ok, amiért a gyerek esetleg senkinek sem szólnak nehéz helyzetükről, és évekig áldozatai maradnak a bántalmazásnak, zaklatásnak az, hogy félnek a következményektől, főleg a rendőrség és hatóságok beavatkozásától, és a család felbomlásától.

Kutatások tanúsága szerint a gyerek túlnyomó többsége nem szívesen osztja meg problémáit felnőttekkel, különösen szakemberekkel, ennek fő oka pedig a bizalmas információk továbbadásától való félelem (Hill et al. 1998). A szexuális bántalmazást elszenvedő gyerek legnagyobb része sosem mondja el senkinek gyerekkorában, és különösen valószínűtlen, hogy épp egy szakemberhez forduljon problémáival (Wattam, 1993, 1997; Cawson et al. 2000).. Ha mégis megteszik, leggyakrabban erősen ragaszkodnak ahhoz, hogy az általuk elmondottak ne kerüljenek sem a rendőrség, sem a szülei tudtára (Dániel, 1997). Sajnos a rendőrségi és bírósági gyakorlat azt mutatja, hogy a gyerekek igencsak joggal félnek attól, hogy a hivatalos eljárás rendkívül fájdalmas és kíméletlen élmény lesz számukra, melynek során teljességgel elvesztik lehetőségüket, hogy bármiféle befolyással legyenek a további eseményekre.

A titoktartás vagy beavatkozás kérdését eddig még szinte csak abban az esetben tárgyaltuk, amikor egy (szexuális) bántalmazást elszenvedett gyerek fedi fel a vele történeteket. Bürke (2001) szerint a titoktartás igénye felmerülhet még egy sor más esetben is, melyek mindegyike más-más szakmai és etikai kérdést vet fel. Többek közt:

- Lehet, hogy a gyerek beleegyezik, hogy a bizalmába fogadott személy kapcsolatba lépjen más szakemberekkel, de ragaszkodik hozzá, hogy szülei ne tudjanak az esetről.

- Lehet, hogy a gyerek beleegyezik, hogy a bizalmába fogadott személy kapcsolatba lépjen más szakemberekkel, de ragaszkodik hozzá, hogy a rendőrséget ne vonják be az ügybe.

- Lehet, hogy a gyerek arról számol be, hogy egy testvére, vagy egy másik gyerek bántalmazás áldozata, de ragaszkodik a titoktartáshoz.

- Előfordulhat, hogy a gyerek elmondja: egyszerre elszenvedője és elkövetője valamiféle szexuális bántalmazásnak.

- Felfedhet olyan bizalmas információt, melynek nincs közvetlen köze a bántalmazás tényéhez, de fontos következményei lehetnek rá és más gyerekekre nézve (pl. HIV pozitív, vagy elkövetett valamiféle bűncselekményt).

- Megtörténhet, hogy bizalmas helyzetben, megígért titoktartás esetén egy szülő vagy más felnőtt jelzi, hogy szándékában áll szexuálisan közeledni egy gyerekhez.

A lehetőségek tovább sorolhatók, az azonban talán az eddigiekből is nyilvánvaló, hogy a titoktartás vagy bejelentés kérdése nem egyértelműen eldönthető, minden esetben máshol vannak az egyéni-szakmai-törvényi érzékenységek, és, még ha minden érintett szakember egyértelműen a gyerek érdekét tekinti is mindenek felett állónak, egyes helyzetekben nehéz, megállapítani, mi is ez az érdek.

A gyakorlat koronként, országonként, szakmánként, szervezetenként és azon belül szakemberenként is erősen eltérő lehet, hiszen egyértelmű szakmai standardok híján megtörténhet, hogy az egyén mérlegelésén múlik, mit tesz az adott helyzetben.

Annak érdekében, hogy jobban megérthessük a különböző országokban működő vagy éppen kérdéseket felvető rendszereket, eljárásokat, illetve hogy feltárjuk, vajon milyen bánásmódra vágnának egy ilyen helyzetben a gyerekek, a DAPHNE Program segítségével 2000-ben egy akciókutatást végeztünk. A program célja az volt, hogy olyan lehetőségeket tárjunk fel, amelyekkel a leginkább biztosítható a gyerekek védelme és biztonsága, fenntartható a gyerekek szakemberek iránti bizalma, és elősegíthető, hogy segítséget kérjenek, ha bajban vannak.

Ennek érdekében a résztvevő négy ország (Anglia, Belgium, Magyarország, Németország) mindegyikében fókuszcsoportos beszélgetéseket végeztünk. Az egyik csoportban szakemberekkel (szociális munkás, pszichológus, védőnő, orvos, pedagógus, jogász, rendőr) beszélgettünk egy példa esetről, melyben egy szexuális bántalmakat felfedő gyerek a segítségüket kéri. Négy – különböző szakmai, etikai kérdéseket felvető - esetben kértük mindegyiküket arra, hogy elmondja, hogyan döntene, és mi befolyásolná a döntését. Ez után 12-14 éves gyerekek csoportjával beszélgettünk meg ugyanezt a teoretikus esetet arra kérve őket, hogy először azt mondják meg, mit javasolnának hasonló helyzetben levő barátjuknak, ismerősüknek, majd reagáljanak azokra a megoldásokra, melyeket a szakemberek javasoltak.

Ebben a tanulmányban a fókuszcsoportos megbeszélések eredményeit összegzem. Természetesen az, hogy mind a négy országban készült egy-egy beszélgetés szakemberek egy csoportjával, valamint gyerekekkel, ahhoz nagyon kevés adatot jelent, hogy bármiféle következtetést lehessen levonni a különböző rendszerekre nézve, és ez itt nem is cél. Érdekes viszont végigkövetni a válaszokat azért, mert a különböző csoportokban rendre felmerülnek új és új szempontok, melyek más megvilágításba helyezhetik ezt a dilemmát.

ELSŐ ESET

Erzsébet 13 éves. Elmondja, hogy anyja jelenlegi élettársa, János szexuálisan zaklatta. Senkinek nem beszélt erről, és biztos benne, hogy anyja nem tud róla. Nem akarja, hogy a családból bárki vagy akár egy barátja megtudja, és ragaszkodik ahhoz, hogy azon kívül akinek most szól, senkihez ne jusson el. Továbbra is otthon akar élni.

Angol szakemberek

A gyámügyi szolgálat szociális munkása, az ifjúságvédelemmel foglalkozó rendőr és a segélyvonal vezető szakembere egyaránt kitarzott amellett, hogy a gyerek kérése ellenére a titok nem tartható, mert így a többi gyerek is veszélyben van. A pszichológus és az utcai szociális munkás meg akarta őrizni Erzsébet titkát, és dolgozni kezdett volna vele annak érdekében, hogy maga tegyen bejelentést, és időközben tudja megvédeni magát. Ez a vélemény nagy ellenállást váltott ki az előbbi három szakemberből. A pszichológus azelőtt,

hogyan felmérte volna a fenyegető veszély mértékét, igyekezett volna megállapítani, hogy mennyire képes Erzsébet belátni a helyzetét, és felelős döntést hozni.

Pszichológus: „Ezek a gyerekek valójában egy olyan biztonságos helyet keresnek, ahol egy megbízható felnőtt segítségével végiggondolhatják a helyzetüket, vagy arra várnak, hogy valaki más vegye kezébe a dolgokat, mert ők már nem bírják. Először erre kell választ kapnunk, ezért csak az után lehet megválasztani a beavatkozás irányát, hogy eldöntöttük, milyen mértékben képes a gyerek döntéseket hozni.”

A szociális munkás nem értett egyet, és úgy vélte, hogy a pszichológus nem rendelkezik ezzel a mérlegelési jogkörrel. A segélyvonal munkatársa szerint egyenesen veszélynek tenné ki a családban élő másik két gyereket.

Gyámügyi szociális munkás: „Nem a fiatalokkal foglalkozó lélektani szakemberek dolga felmérni az ilyen helyzeteket, és döntéseket hozni. Az a feladatuk, hogy azonnal jelentsék az esetet, és összehívjanak egy stratégiai megbeszélést... Ez nem azt jelenti, hogy azonnal rátörnénk a családra, de attól, hogy Erzsébet nem mondta, hogy Marit is bántalmazták, még nem biztos, hogy nincs is így. Tudjuk, hogy a családon belüli szexuális bántalmazás gyakran több gyereket érint, akik semmit sem tudnak egymásról.”

Az első három szakember egyike sem talált olyan okot, amiért ne indítanák be a hivatalos gyermekvédelmi eljárást, amit az 1989-es törvény előír. Nézetük szerint egy gyerek sem fordul egy felnőtthez ilyen esetben úgy, hogy ne azt akarná, hogy a felnőtt beavatkozzon, és leállítsa, ami történik.

Német szakemberek

A rendőrségi tanácsadó központ munkatársa szerint egy rendőr, ha nem tenne azonnal jogi lépéseket, és nem kezdené meg a nyomozást, azzal vétene a Büntetőtörvénykönyv ellen, és kockáztatná az állását. Először tehát ezt elmondaná a gyerekeknek, milyen más szervezetekhez fordulhat, akik segíthetnek eldönteni, hogy képes-e végigcsinálni egy rendőrségi vizsgálatot.

Rendőrségi tanácsadó központ munkatársa: „Ebben az esetben a rendőrséghez fordulás nagyjából a legrosszabb dolog, amit tehet.”

Úgy vélte, hogy ha a gyerek megbízhat a felnőttben, később jobban együttműködik majd az eset továbbvitelében. A tanárnő sem gondolta, hogy kötelessége lenne jelentést tenni arról, amit Erzsébet elmondott neki.

Tanár: „Erzsébetnek el kell döntenie, milyen segítséget szeretne, és kitől.”

A rendőrségi tanácsadó teljes titoktartásáról biztosítaná Erzsébetet, és felvilágosítaná, milyen lehetőségei vannak. A gyerektől munkatársa hasonlóképpen vélekedett, de egyértelműen megmondta, hogy neki nem áll módjában magában tartani a hallottakat. Ugyanakkor megpróbálná rávenni Erzsébetet, hogy kérjen segítséget. Ha erre nem lenne hajlandó, megtenné ő a szükséges lépéseket, de tájékoztatná Erzsébetet arról, mit csinál. A fiatalokkal dolgozó szociális munkás szerint az nem visszaélés Erzsébet bizalmával, ha megosztja az esetet a többi szakemberrel, de nem mondaná el a személyes adatait. A csoport megvitatta azt is, mi számít a beavatkozás határkövének egy ilyen esetben: milyen régóta áll fenn a bántalmazás, friss-e az élmény, jelezték-e már más szervezetek, hogy gyanakszanak ilyesmire. A csoport egésze egyetértett abban, hogy az öngyilkosság veszélye a titoktartás azonnali megszegéséhez vezetne. Néhányan saját érzelmeikre hivatkozva mondták el, mi befolyásolná a döntésüket.

Iskolai szociális munkás: „Ha a gyerek viselkedésére egyértelműen rányomja a bélyegét a szexuális visszaélés, azonnal beavatkoznék. Azt hiszem, hogy ezen a ponton az én saját fájdalomküszöböm határához érkeznék, és nem bírnám ki, hogy a bántalmazás folytatódjon csak azért, hogy tovább dolgozhassak a gyerek bizalmának elnyeréséért. Talán ezzel a gyerek akarata ellenére kellene cselekednem, de muszáj volna megtennem. Különben sem vagyok biztos abban, hogy néhány beszélgetés után a gyerek még mindig kitartana a titokigény mellett.”

Volt némi vita arról, hogy higgyenek-e a gyereknek, és arról, hogy a szexuális bántalmazás ügye ma tömeghisztéria, de a csoport többsége elvetette ezeket a lehetőségeket.

Magyar szakemberek

A csoport nem értett egyet abban, mi a helyes lépés. A rendőrség két munkatársa úgy vélte, kevés itt a mérlegelni való, azonnal tovább kell lépni az ügyben.

Rendőrség: „Csak egy gyerek, aki nem is tudja, mit kér, mikor azt akarja, hogy megtartsam a titkát. Semmiféle módon nem hallgathatok az esetről.”

A pszichológus és a védőnő szerint mindenképpen tovább kell dolgozni Erzsébettel, és többet megtudni az esetről.

Védőnő: „Először megerősíteném, hogy milyen bátor és okos dolog volt tőle, hogy hozzám fordult, és hogy mindig számíthat rám. Nem az én felelősségem jogi útra terelni a dolgot, ezért az én titoktartásomban korlátlanul bízhat.”

Érdekes módon a jogász és a gyermekjóléti szolgálat szociális munkása eltérő módon értelmezte a törvényt. A jogász kitartott ügyvédi titoktartása mellett, és hangsúlyozta, hogy semmit nem tehet Erzsébet beleegyezése nélkül. A szociális munkás vívódott aközött, ami szerinte jó a gyerekeknek (titoktartás), és ami törvényi kötelessége (ami a bejelentés). Itt felmerült a kérdés, kivel szemben kell a titkot tartani – szülők, munkatársak, vagy más szervezetek felé.

Belga szakemberek

A szakemberek egyike sem vinné tovább az információt saját szakmai teamjénél, és azt sem gondolták, hogy a szakmai csoport megbeszélése Erzsébet bizalmával való visszaélést jelentene. Az egyetlen kivétel a bíróságon dolgozó szociális munkás volt, aki bejelentési kötelezettségéről számolt be. Ő figyelmeztetné erre Erzsébetet, mielőtt a gyerek mindent elmond neki. Néhány résztvevő mérlegelné, hogy további lépéseket tesz-e, vagy sem.

Iskolaigazgató-helyettes: „Ez egy büntetőjogi eset. Az iskola szabályai szerint mi hallgatunk róla, de én felajánlanám a segítségemet. Alapvetően tiszteletben tartanám a kérését, figyelembe véve a korát, azt a bizalmat, amivel felém fordult, és azt a tényt, hogy valójában semmit nem tudok a helyzetről.”

A belga csoportban főleg akörül folyt a megbeszélés, hogyan tudnák befolyásolni azt az időt, ami alatt Erzsébet eljut oda, hogy képes a megfelelő lépések megtételére. Elmondták, hogy ismerik a megmentés erőteljes vágyát, mégis fontos az, hogy legyőzzék magukban, és Erzsébet tempójában dolgozzanak. A csoport egyetlen tagja sem fordulna a rendőrséghez. Ha Erzsébet nem lenne hajlandó együttműködni, vagy többé nem jönne vissza, a szakemberek nagy része próbálná meggyőzni. A tanár és a fiatalokkal dolgozó szociális munkás is elmondta, hogy eszköztelennek érezné magát az adott helyzetben.

Tanár: „Nem vagyok szociális munkás, nem tudok Erzsébetnek megfelelő tanácsokat adni. Magamat is szeretném megvédeni, mert számomra is szenvedés lenne megbirkózni a helyzettel.”

Sok belga szakember tenné fel magának a kérdést, miért mondja el neki a gyerek, és miért most. A résztvevők zöme fontosnak tartotta ennek megértését ahhoz, hogy megértse Erzsébet helyzetét, és képes legyen bevonni a gyereket a megoldáskeresésbe.

A BEAVATKOZÁSRÓL VALÓ DÖNTÉS SZEMPONTJAI

Ezen a ponton minden országban voltak szakemberek, akik szerint nem kell azonnal lépni, hanem előbb bizalmi kapcsolatot kell építeni Erzsébettel. Németországban, Magyarországon és Belgiumban a szakemberek a törvényt idézték, ehhez képes határozták meg saját álláspontjukat, gyakran a titok megtartása mellett döntve. Angliában a kormányzati irányelveket sorolták, melyek értelmében a szakemberek nem tarthatják meg a titkot. Úgy tűnik itt, hogy a fő szempont nem az adott ország törvénye, hanem az adott szakma vagy szervezet szokásrendje, kultúrája.

Angol gyerekek

A gyerekek számára a fő kérdés Erzsébet megóvása volt a külső szervezetek szükségtelen beavatkozásától, egyidejűleg a bántalmazás megszüntetése. A gyerekek névtelen segélyvonalat ajánlottak volna Erzsébetnek, szerintük ez a legjobb lehetőség, hogy átgondolja, hogyan vethetne véget annak, ami történik. Úgy vélték, Erzsébetnek beszélnie kellene az anyjával vagy apjával, bírják rá Jánost, hogy elköltözzön.

A szakemberek véleményéről, mely szerint azonnal be kell avatkozni, azt gondolták, hogy nem kellene megtörténnie, ha egyszer Erzsébet nem akarja. Aggódtak, hogy akkor mindenki megtudja majd, mi történt, és féltették Erzsébetet attól, hogy a hivatalos eljárás során újra és újra át kell élnie mindent. Szerintük csak az anyjának kellene szólnia. Csak abban az esetben tartották helyesnek a rendőrség bevonását, ha semmi remény nem maradna arra, hogy Erzsébet le tudja állítani az eseményeket, például, ha szólna az anyjának, aki nem hinne neki.

„Százszor el kéne mondania, hogy mi történt velem, és ezt biztosan nem akarná. El kellene ismételnie a rendőrségen, az ügyészségen, a bíróságon. Ennél sokkal jobb, ha felhív egy segélyvonalat.”

Német gyerekek

A gyerek először azt mondták, hogy Erzsébetnek az anyjához kellene fordulnia, aztán vitatkozni kezdtek arról, hinne-e neki. Arra jutottak, hogy ha nem hinne, akkor a legjobb barátnőjéhez kellene fordulnia. Egy gyerek sem gondolta, hogy egy idegennek (szakembernek) kellene szólnia. Egyikük sem akart felhívni semmiféle segélyvonalat, és nevettek arra az ötletre, hogy szóljanak egy tanárnak. „Jézusom, csak azt ne!” A csoport megegyezett abban, hogy a titkot meg kell tartani, és ha Erzsébet nem akarja a rendőrség bevonását, akkor ezt nem szabad megtenni. Egy gyerek vélte úgy, hogy Erzsébet talán félne az eljárástól, és jobban szeretné, ha a felnőtt menne a rendőrségre helyette. Beszélgettek arról is, hogy János megfenyegethette Erzsébetet, és hogy ezt a veszélyt figyelembe kell venni, különösen, ha együtt élnek.

A szakemberek megoldásáról azt gondolták, hogy tiszteletben kellene tartaniuk Erzsébet akaratát, esetleg név nélkül segítséget kérniük a nevében, de ezt is csak Erzsébet tudtával. Abban egyetértettek a szakemberekkel, hogy beszélniük kellene Erzsébettel az előtte álló lehetőségekről. Úgy vélték, hogy a rendőrségre és a bíróságra is el kell menni, nem csak beszélgetni kell az ügyről.

„Csak meghallgatni Erzsébetet értelmetlen, ennyi erővel akár el se mondta volna senkinek. A felnőttnek kell cselekednie helyette, de nem a tudta nélkül.”

A csoport úgy vélte, nincs értelme a bántalmazóval beszélni, és hogy ő büntetést érdemel.

Magyar gyerekek

A gyerekek itt sem értettek egyet abban, mit kell tenni. Volt, aki szerint mindenképpen lépni kell, akár akarja Erzsébet, akár nem, míg mások nagyon fontosnak tartották a titoktartást. A szakemberek közül a védőnőt találták legszimpatikusabbnak, aki a gyerek támogatását és megdicsérését hangsúlyozta, valamint biztosította a teljes titoktartást.

Alapjában véve olyan megoldást kerestek, ami komolyan veszi Erzsébet aggodalmát, tisztelettel kezeli őt, de tanácsokat és támogatást is ajánl.

„Persze, hogy mondja el egy barátnak, ők úgyis rájönnek előbb-utóbb, de egy barát csak meghallgatja, nem tud segíteni. Találnia kell valakit, aki valami értelmeset tud csinálni.”

„Egy kívülállóhoz kell fordulnia. Valakihez, aki nem érintett az életében. Egy orvost vagy egy pszichológust.”

Belga gyerekek

A gyerekek egyetértettek, hogy Erzsébetnek beszélnie kell valakivel, az szinte mindegy is, hogy kivel. Elsődlegesen kortársakat választottak, akikben jobban meg lehet bízni, mint a felnőttekben.

„A barátok egykorúak, és egy hullámhosszon vannak velem. De lehet, hogy egy felnőtt gyorsabban találna megoldást.”

A második helyre az anyát tették a gyerekek, bár elismerték, hogy ebben a helyzetben nehéz lenne épp hozzá fordulni. A harmadik választásuk a tanár lenne, mert neki kötelessége, hogy segítsen a gyerekeknek, és elvigye a megfelelő helyre. Megegyeztek abban, hogy a titkot meg kell tartani azzal a kikötéssel, hogy Erzsébetet azért rá kell venni, hogy megtegye a szükséges lépéseket. A felnőtt kötelességének tartották, hogy erre rávegye Erzsébetet, elkísérje a megfelelő helyre, és minden találkozón ott legyen.

Néhány gyerek nem tartotta jónak, hogy a szakember beszél a kollegáival is, mások szerint ez segítséget jelenthet.

„Elfogadható, hogy segítséget kérjen egy munkatárstól, de csak bizonyos fokig. Csak a legfontosabb kérdésekre vonatkozhat, és ehhez is engedélyt kell kérni Erzsébettől.”

Néhányan ezzel szemben úgy vélték, hogy a helyzet túl van minden határon. Abban megegyeztek, hogy Erzsébetnek tudnia kell arról, hogy beszélnek az esetéről. A gyerek úgy vélték, hogy ha Erzsébet rendszeresen eljár valamelyik szervezethez, az úgysem nem tartható titokban, hiszen a szülei észreveszik.

A BEAVATKOZÁSRÓL VALÓ DÖNTÉS SZEMPONTJAI

A gyerekek körében minden országban széles körű volt az egyetértés abban, hogy tiszteletben kell tartani a gyerek titok iránti igényét. Sehol nem gondolták, hogy a szakembereknek joguk van önhatalmúlag cselekedni, bár abban megegyeztek, hogy valaminek történnie kell, de csak Erzsébet tudtával és beleegyezésével. Ugy tűnik, a vele egykorú gyerekek könnyen azonosultak Erzsébet érzéseivel, talán ez magyarázza azt, hogy országoktól függetlenül nagyon hasonló válaszok születtek.

MÁSODIK ESET

A beszélgetés során Erzsébet elmondja, hogy erősen gyanítja, hogy János bántalmazza ikerbátyját, Gyurit is. Erről sohasem beszélt Gyurival, és még mindig ragaszkodik ahhoz, hogy ne avatkozzanak be.

Angol szakemberek

A gyámügyi szolgálat szociális munkása, az ifjúságvédelemmel foglalkozó rendőr és a segélyvonal vezető szakembere egyaránt kitarzott amellet az álláspont mellett, amit az első esetről már megfogalmaztak. Egy stratégiai megbeszélést szorgalmaztak minden érintett szolgálat és hatóság bevonásával, és ezen akarták eldönteni, hogyan kezeljék az esetet. Ehhez még akkor is ragaszkodnának, ha Erzsébet visszavonná vádjait. A pszichológus elmagyarázná Erzsébetnek, hogy munkahelye ragaszkodik hozzá, hogy ha mást (valamelyik testvérét) is érinti a bántalmazás, azt jelenteni kell. Ahhoz viszont nem ragaszkodnának, hogy személyes adatait kiadják valamilyen hatóságnak.

Pszichológus: „Ha nem lennének olyan szolgálatok, mint ahol én dolgozom, akkor talán Erzsébet soha nem mondaná el senkinek, min megy keresztül. Ezért szerintem feltétlenül szükségesek olyan helyek, ahol tiszteletben tartják a gyerek akaratát, és a gyerekek megtalálhatják, amit valóban keresnek. Szerintem akkor, amikor azt mondjuk, hogy felelősséget vállalunk a gyerekek biztonságáért és átvesszük tőlük a felelősséget, valójában csak nagyobb veszélynek tesszük ki őket.”

A gyámügyi szociális munkás és az ifjúságvédelemmel foglalkozó rendőr ragaszkodott ahhoz, hogy a titoktartás igénye csak mítosz.

Gyermekvédelmis rendőr: „Egyszerűen besétálnak az utcáról a gyámügyi hivatalba vagy a rendőrségre, és elmondják, hogy bántalmazták őket.”

Annak ellenére, hogy a segélyvonal munkatársa kitarzott bejelentési kötelezettsége mellett, nyilvánvaló, hogy erre nem minden esetben nyílna lehetősége, hiszen a gyerek bármikor egyszerűen leteheti a telefont. Alapvetően az ő helyzete a pszichológuséhoz hasonlatos: csak próbálhatja meggyőzni Erzsébetet, hogy a saját és testvérei érdekében hivatalos lépéseket kell tennie. A csoport arról beszélgetett, hogy milyen fontos az egyes szakemberek helyzetértékelése, és hogy ez hogyan befolyásolja cselekedeteiket. Ugyanakkor a gyámügyi hivatal szociális munkása szerint csakis az ő szervezete van abban a helyzetben, hogy családeértékelést végezzen, és csak ő tud információt szerezni más szervezetektől. Úgy vélte, más szakemberek részéről felelőtlenység saját helyzetértékelésük alapján maguknál tartani bármiféle információt, mikor nekik fogalmuk sem lehet, hogy a család szerepel-e a rendőrség és más szervezetek nyilvántartásában.

Német szakemberek

A beszélgetés fókuszában továbbra is az állt, hogyan lehet Erzsébetet mind jobban bevonni és a konkrét lépések megtétele felé segíteni. Felmerült annak lehetősége, hogy Marit is bántalmazták, mégis megegyeztek abban, a beleegyezése nélkül való lépés könnyen visszaüthet. Erzsébet az egyetlen, aki információval szolgálhat, és a hatékony lépéshez mindenképp el kell nyerni a bizalmát.

Tanár: „Ha ennek fényében nézem az eseményeket, valószínűnek látom, hogy Mari is szexuális bántalmazás áldozata ebben a családban. Mégis, ezen a ponton nem hagyhatom, hogy ez a feltételezés befolyásoljon. Ha bármilyen módon fény derül majd ezekre az eseményekre, az nem történhet másként, csak Erzsébet kezdeményezésére. Ehhez pedig az kell, hogy beszélni és dolgozni tudjunk vele. Felmerül, hogy esetleg sürgetni akarja az eseményeket azzal, hogy erről is beszámol... de ezt nélküle sosem fogom megtudni, ezért muszáj továbbra is arra koncentrálnom, hogy mit szeretne, mit vár tőlem.”

Beszélgettek arról, hogy milyen kulturális és nemi sztereotípiákkal összefüggő korlátai vannak annak, hogy Gyuri beszélni tudjon arról, ami vele történik. A csoport úgy vélte, hogy ha ez igaz, akkor a szexuális bántalmazás ténye súlyos következményekkel lesz a fiúra nézve annál is inkább, mert a kisfiúk bántalmazását még nagyobb tabu övezi, és neki még nehezebb lehet beszélni róla.

Magyar szakemberek

Ez az eset már nagyobb aggodalommal töltötte el a szakembereket, és legtöbbször most már a jelentési kötelezettség oldalára állt. A rendőrt leszámítva a többiek kitartottak amellett, hogy Erzsébetet be kell vonni abba, ami történik. Az érvelés fő iránya itt az volt, hogy ez a titok már nem titok, hiszen tud róla Erzsébet, Gyuri, a bántalmazó nevelőapa, és az adott szakember is, a helyzet mégis kicsúszik a kezük közül. A rendőr újra megerősítette, hogy Erzsébet még csak egy gyerek, aki nem tudhatja, mi a jó neki. A védőnő ezzel szemben azt mondta, felnőttként kezelné Erzsébetet, és rávilágítana a felelősségére az ügyben. A másik rendőrségi munkatárs hasonlóképpen vélekedett, bár ő azt hangsúlyozta, hogy próbálná felkelteni Erzsébet felelősségérzetét a bátyja iránt, remélve, hogy ez tettekre sarkallja majd. A szakemberek egyetértettek abban, hogy Erzsébetnek tudnia kell a jogi következményeket, és azt, hogy most már egy harmadik fél is érintett az ügyben, akinek védelemre van szüksége, ez pedig bizonyos fokig az ő felelőssége is.

A szociális munkás a dilemmáit fogalmazta meg a kérdésben:

Szociális munkás: „Személyes és szakmai dilemmát is okoz, hogy mi is a feladatom. Mi a cél, az elkövető megbüntetése vagy a gyerek traumájának kezelése? Ki lesz az, aki mindkettőre figyel majd? Másfelől tudom azt is, hogy a büntetőjogi rendszerben a mostohaapa nem fog terápiában részesülni...”

Belga szakemberek

Ezen a ponton a szakemberek elkezdték behatárolni helyzetüket a szakmai titoktartásról szóló törvény betűjéhez képest, és felmerült, nem minősül-e a további titoktartás egy rendkívül súlyos helyzetben levő gyerek elhanyagolásának, cserbenhagyásának.

Iskolai szociális munkás: „Csak akkor szegem meg a titoktartást, ha a helyzet életveszélyes vagy súlyos agresszióval fenyegető. Ennek mércéjeként azt használnám, mennyire fél Erzsébet.”

Háziorvos: „Itt már megszegném a titoktartási ígéreteket. Az az igazságtalanság, amit ezek a gyerekek átélnek, felülírja a titoktartási kötelezettségemet.”

Ezen a ponton minden belga résztvevő bevonná munkatársait az ügybe. Egy résztvevő a szülőkhöz fordulna, a többiek továbbra is próbálnának együttműködni Erzsébettel, megkérni, hogy hozza el Gyurit is. A beszélgetésben továbbra is a gyerek által diktált tempó tiszteletben tartása uralkodott.

„A cél Erzsébet bizalmának megtartása, az általa diktált iram tiszteletben tartása, és az, hogy ne ugorjunk át egy fontos lépést sem.”

A BEAVATKOZÁSRÓL VALÓ DÖNTÉS SZEMPONTJAI

A belga szakemberek kivételével, akik továbbra is az Erzsébettel folytatott munka mellett kötelezték el magukat, és nem kívánták hatóság bevonását, a többi országban nem volt egyetértés abban, hogyan kell továbblépni. Az egyik fő érv a beavatkozás körül az volt, hogy nincs közvetlen kapcsolatuk Gyurival, a szakembereknek semmiféle lehetőségük nem volt arra, hogy az ő helyzetét személyesen felmérjék, vagy eldönthessék, hogy neki módjában áll-e segítséghez jutni. Ebből az következik, hogy a beavatkozásról való döntés fő szempontja az, mennyire érzik úgy a szakemberek, hogy kontrollálni tudják a helyzetet. Azok a kollegák, akik az első esetről már a törvény által előírt működésmódhoz ragaszkodtak, itt is kitarítottak emellett.

Angol gyerekek

Az angol gyerekek szerint arra kellene rávenni Erzsébetet, hogy beszéljen a bátyjával, de azt ne mondja el, hogy vele mi történik. Úgy vélték, hogy a két gyerek együtt eldönthetné, mi legyen, például szóljanak-e az anyjuknak. Ennél az esetről kicsit bizonytalanabbak voltak, hogy a felnőttek részéről mi lenne a megfelelő lépés.

„Hát, most már be kellene jelenteni, mert egyedül senki nem tud csinálni semmit. Szólni kell valakinek, hogy az ügy végre megoldódjon.”

Először most is kitarítottak emellett, hogy ha Erzsébet nem akarja a rendőrség bevonását, azt tiszteletben kell tartani. Később kicsit módosítottak ezen:

„Hát, végül is mégis jobb, ha a rendőrség tud róla. Ha a mama és a barátja szakítanak, és a pasi elmegy egy új családba, és ott újrakezdi...jobb, ha a rendőrség is tud róla.”

Az egyik gyerek úgy vélte, hogy a segélyvonal munkatársának meg kellene keresnie az igazi apát, de ezt aztán elvetették attól való félelmükben, hogy az apa erőszakos úton maga próbálná rendezni a helyzetet, és a végén ő maga kerülne bajba.

A válaszuk azon szakemberek nézetére, akik az azonnali beavatkozást javasolták, az volt, hogy úgy túl sok ember szerezne tudomást az ügyről, és keveredne bele. A rendőrség bevonásán azért gondolkoztak el, mert e nélkül a férfi más családokat is tönkretelhet. Úgy vélték, a rendőrség esetleg börtönbe viheti, és azzal megelőzhetik ezt. Ha rendőrségre kerül az ügy, úgy vélték, hogy Erzsébetet kell rávenni, hogy maga menjen el. Ennek érdekében szerintük át kell beszélni vele, hogy milyen következményei lehetnek annak, ha nem kerül a rendőrség tudomására az ügy. Csak abban az esetben látták jónak az azonnali beavatkozást, ha Erzsébetet komoly sérülésekkel járó fizikai bántalom is éri.

Német gyerekek

A csoport úgy vélte, hogy a felnőtteknek beszélniük kellene Gyurival, hogy kiderítsék, megalapozottak-e Erzsébet aggodalmai, de nem fednék fel, honnan jön az információ. Egyikük azt javasolta, hogy Erzsébet maga beszéljen Gyurival. Egyikük sem látta jónak, hogy a felkeresett szakember beszéljen a szülőkkel, de azt igen, hogy rábírja a lányt, hogy menjen el a rendőrségre. Azt egyikük sem gondolta, hogy ezek után Erzsébet ne akarna elmenni a rendőrségre, de úgy vélték, szüksége van valakire, aki támogatja ebben.

„Azt nem hiszem, hogy elmondja valakinek, hogy zaklatják, de nem hajlandó a rendőrségre menni. Biztos azt akarja, hogy vége legyen már ennek.”

Alapvetően végül a gyerekek egyetértettek abban, hogy a felnőttnek a rendőrséghez kellene fordulnia még akkor is, ha Erzsébet ellenzi.

Elképzelhetetlennek vélték, hogy bármelyik felnőtt képes legyen ezt titokban tartani. Azt sem tartották igazságosnak, hogy csak Erzsébettel foglalkozzon a szakember, hiszen Gyuri is érintett. Abban megegyeztek, hogy beszélni kell Erzsébettel, annak érdekében, hogy tudjanak minden részletet, mielőtt a rendőrségre mennének. Azt azonban nem akarták, hogy ez a folyamat elhúzódjon. A gyerekek szerint azzal, hogy Erzsébet szólt egy felnőttnek jelezte, hogy azt szeretné, ha történne valami, így az a szakember, aki a rendőrséghez fordulna, nem kockáztatná a bizalma elvesztését. Úgy vélték, a szakembernek nem szabad késlekednie, mert további súlyos bajok is érhetik a gyerekeket.

Magyar gyerekek

A gyerek eltérő álláspontokat foglaltak el a kérdésben. Alapvetően úgy vélték, hogy az adott helyzetben szükséges a szakember beavatkozása, és nehezen tudták megérteni, miért akarná Erzsébet titokban tartani az ügyet. Voltak, akik szerint Erzsébet ostoba és felelőtlen lány, ha egyszer szól valakinek, de semmiféle megoldásba nem egyezik bele. A gyerekek súlyosan megkérdőjelezték Erzsébet viselkedésének helyességét. A szakemberek válaszára ennél jóval árnyaltabban reagáltak.

„Egyetérték, ez nem maradhat titokban, mert akkor soha nem fog megoldódni a helyzet.”

„De így meg a rendőrség és a börtön az ügy vége. Ennek sincs semmi értelme.”

„De Erzsébet annyira felelőtlen, soha nem fogja megérteni, miért nem tartották meg a titkát.”

Ismét a védőnő álláspontjával szimpatizáltak, aki megpróbálná megértetni Erzsébettel, mi az ő felelőssége az ügyben, és mik a helyzet következményei. Jónak találták azt is, hogy a pszichológus a család helyzetének alaposabb megértését, felmérését javasolta.

Voltak a gyerekek között, akik úgy vélték, hogy a szakembernek Erzsébet háta mögött kellene intézkednie, és megmenteni őt, ha már neki nincs elég esze a felelős döntéshozatalhoz. Mások szerint, ha valaki megígérte a titoktartást, ezzel semmilyen körülmények között nem lehet visszaélni.

Belga gyerekek

Ez a csoport is úgy vélte, hogy Erzsébetet arra kellene biztatni, hogy beszéljen Gyurival, és először nem mondja el, hogy vele mi történt. A gyerekek szerint ketten erősebbek lennének. Ezt egy kis vita követte arról, hogy egy fiú mennyiben reagálna másként: a fiúk inkább akarnák, hogy történjen valami; a fiúk nagyobb/kisebb zavarban lennének stb. Abban mindannyian megegyeztek, hogy a szakemberek beszéljenek egymással, és javasolják

Erzsébetnek, vagy győzzék meg, hogy forduljon valamilyen speciális szolgálathoz segítségért.

„Ha te vagy a szociális munkás, akkor te vagy a szakember, és vannak arra módszereid, hogy meggyőzz egy gyereket.”

Eltért a véleményük arról, hogy a felnőtt aktívan beavatkozzon-e.

„Akkor be kell avatkozni, ha János folytatja a molesztálási, és minden gyereket zaklat.”

„Erzsébetet ez a történet végigkíséri majd egy életen át. Ha nem avatkozik be, csak büntudata lesz.”

„Nem, nem lehet beavatkozni. Biztosan fél Jánostól. Biztos megfenyegette, és újra megetheti.”

Néhányan úgy vélték, hogy ennek sosem lesz vége, megoldása. Mások arról beszéltek, hogy ez óriási fájdalom lesz az anyának, és szégyen a családra nézve, úgyhogy jobb lenne hagyni az egészet. Az egyik gyerek szerint a nevelőapának a börtönben lenne a helye, egy másik viszont annyira tartott tőle, hogy az ügy titokban tartását javasolta. Nagyon nem tetszett nekik az egyik szakember véleménye, mely szerint Erzsébet csak kitalálta az egészet. Úgy vélték, ez a kolléga bizonyára egyáltalán nem ért a gyerekekhez.

A BEAVATKOZÁSRÓL VALÓ DÖNTÉS SZEMPONTJAI

A válaszok itt csoportokon belül is és országoként is eltérőek voltak. Úgy tűnik, a gyerekeket erősen foglalkoztatta, hogy mi történhet a többi családtaggal, ha nem lépnek közbe. Azok a gyerekek, akik az első esetben mereven elzárkóztak a beavatkozás lehetőségétől, most elmozdultak erről az állásponttól, de kitartottak amellett, hogy a lépéseknek Erzsébet tudtával vagy beleegyezésével kell történniük. Úgy tűnik, hogy a helyzet bonyolódásával a gyerekek egyre inkább hagyatkoznak a felnőttek döntésére.

HARMADIK ESET

Erzsébet elmondja, hogy egy Jánossal átélt különösen megrázó élmény után elrohant otthonról, és megtámadott egy idős hölgyet. Többször arcul ütötte, és ellopott tőle némi pénzt. Még mindig erőteljesen ragaszkodik hozzá, hogy az információ maradjon teljesen titokban, és kereken ellenáll annak, hogy bárki is értesüljön erről.

Angol szakemberek

A gyámügyi szociális munkás és a rendőr nyilvánvalóvá tette, hogy bejelentené és kivizsgálatná az esetet. A szociális munkás szerint ez a támadás további fényes bizonyítéka annak, hogy Erzsébet veszélyben van, mégpedig az a veszély fenyegeti, hogy bűnöző lesz, és börtönben éli le az életét. A fiatalkorú bűnelkövetőkkel foglalkozó rendszerben mód lenne Erzsébet viselkedésének kezelésére. A fiatalokkal dolgozó szociális munkás szerint ez nagyon nehéz döntés, de mivel az esetnek van sértettje, ő megkeresné a fiatalkorú elkövetőkkel foglalkozó rendőrt, és megbeszelné vele az ügyet. A pszichológus és az utcai szociális munkás kijelentette, hogy ezt az esetet már végképp nem jelentené a rendőrségen.

Utcai szociális munkás: „Erzsébet nincs azonnal közvetlen veszélyben. Rengeteg düh és fájdalom lehet benne, amit így vezet le, de hát ebben is segítenem kell.”

Ugyanakkor mindketten függővé tennék döntésüket a visszaesés valószínűségétől. A csoport azon vitatkozott, hogy mik a titoktartást ígérő szervezetek előnyei és hátrányai.

Pszichológus: „Szerintem főlegesen ezen polemizálni, hogy ez most jó vagy rossz. Ha különböző szakemberek összeülnek, mindig ez a vége, arról beszélünk, hogy valami helyes-e vagy helytelen, pedig ez egyáltalán nem segít, amikor arról van szó, hogy mit tegyünk egy adott gyerek esetében.”

Az utcai szociális munkás és a pszichológus mellett érveltek, hogy kell lenniük titoktartást ígérő és nem ígérő szervezeteknek is. A fiatalokkal dolgozó kollega elmondta, hogy a jelenlegi helyzetben arra kényszerül, hogy a beszélgetés bizonyos pontjain szóljon: mielőtt folytatnád, el kell mondanom, hogy ezt már nem tarthatom titokban. És ilyenkor a gyerekek általában elhallgatnak, és magukra maradnak a problémáikkal.

Csak egy emberben merült fel, hogy esetleg Erzsébet nem is követte el, amit bevallott, csak így próbálja elérni, hogy segítsenek neki, vagy hogy megbüntessék.

Német szakemberek

A tanár szerint Erzsébet valójában ezzel teszi próbára a kapcsolatukat: látni akarja, valóban megtartják-e a titkait. Azon is elgondolkozott, hogy talán annyira rosszul érzi magát a szexuális zaklatás miatt, hogy így próbálja elérni, hogy megbüntessék. Ha igaz lenne, a tanár nem jelentené a rendőrségen az esetet, de próbálná erre Erzsébetet rávenni. A rendőrségi tanácsadó szolgálat munkatársának itt lenne a határ: kötelességének érezné, hogy jelentse az esetet, hiszen a rablás is igen súlyos bűncselekmény. Nyíltan elmondaná Erzsébetnek, hogy nincs más választása. A gyermekotthon igazgatóhelyettese szerint fel kell jelenteni Erzsébetet a sértett idős asszonynál, mert a gyerekek meg kell tanulnia, hogy nem lehet így viselkedni. A fiatalokkal dolgozó szociális munkás nem jelentené az esetet, hiszen ez Erzsébettel való kapcsolata végét jelentené. Kiderült azonban, hogy a helyreállító igazságszolgáltatás elvén alapuló módszerrel dolgoznak.

„Meg kell értetni vele, hogy most már ő maga az elkövető, és mostantól nagyon nyíltan kell beszélni vele. Eddig kerültem volna vele a kényesebb kérdéseket. Az én munkám során nagyon sokat dolgozom azon, hogy az elkövető és az áldozat is megoldáshoz jusson. A fiatalok nagyon jól tudják, hogy ha nem működnek együtt velünk, akkor könnyen a rendőrségen találhatják magukat.”

A gyermekotthon munkatársa szerint ez a hozzáállás nem segítene abban, hogy visszatartsa Erzsébetet a további hasonló viselkedéstől.

Magyar szakemberek

A szakemberek azon vitakoztak, hogy ez a tett segélykiáltásként értelmezendő-e, vagy ettől független ügy, amit külön kell kezelni. A kriminális vonás nem befolyásolta döntésüket, hogy bejelentik-e vagy sem, de megerősítette őket abban, hogy lépniük kell. A védőnő kitarthatott gyerekközpontú hozzáállása mellett:

Védőnő: „Valahogyan rávenném, hogy tegye jóvá, amit okozott az idős hölgynek, mert ezzel élni még talán nyomasztóbb lehet, mint a bántalmazás tényével. Semmi esetre sem vonnám be a rendőrséget ebbe az ügybe.”

A pszichológus is úgy vélte, hogy Erzsébetnek meg kell tanulnia felelősséget vállalnia a tetteiért, de ebből más megoldás következett, mint a feljelentését szorgalmazó országokban, mégpedig az, hogy láthatóan kicsúszott Erzsébet lába alól a talaj, azonnali segítségre van szüksége és arra, hogy lehetetlen helyzete véget érjen.

Belga szakemberek

A csoport számos tagja ezen a ponton informálni kívánta a szülőket arról, hogy egy feltétlenül beavatkozást igénylő problémával kell szembenézniük. Egyikük sem akart a szexuális bántalmazásról beszélni a szülőkkel, abban bízván, hogy ez a kérdés majd magától felmerül.

Háziorvos: „Ezt a krízist ürügyként használnám arra, hogy nyilvánvalóvá tegyem a család számára, hogy nagy baj van, és a helyzet már nem elhallgatható. Látniuk kell, hogy segítségre szorulnak.”

Csak egy résztvevő fordult volna a bírósághoz a támadás miatt, de sokan továbbítani akarták az információt a Bántalmazott Gyerekek Bizalmi Központjához. A szakemberek egy része továbbra is kitartott amellett, hogy ha Erzsébet titoktartást szeretne, azt meg kell kapnia.

Mentálhigiénés szakember: „A titoktartás megszegése csak életveszélyes helyzetben lehetséges. Erről itt még nincs szó.”

Az egész csoportot foglalkoztatta, mi az Erzsébet által elkövetett tett jelentése, és fontosnak tartották, hogy továbbra is részesüljön támogató szolgáltatásokban. Bár szó esett arról, hogy Erzsébet vétett a törvény ellen, az idős asszony igazságtételhez való joga nem merült fel.

A BEAVATKOZÁSRÓL VALÓ DÖNTÉS SZEMPONTJAI

Erzsébet törvénytörő, erőszakos magatartása dilemma elé állította a szakembereket, akik többségükben segélykiáltásként értelmezték az esetet. A titok fenntartása legtöbbjük számára vállalhatatlanná vált, abban azonban nem értettek egyet, hogy a rendőrségnek vagy a szülőknek kell szólni róla.

Angol gyerekek

A gyerekek úgy gondolták, hogy el kell magyarázni Erzsébetnek, hogy helytelen volt bántani az idős hölgyet. Meg kell kérdezni, miért tette, és segíteni kell abban, hogy rájöjjön, milyen következményekkel járt a tette. Úgy vélték, hogy be kellene vonni a rendőrséget, mert az idős hölgynek joga van az igazságtételhez, Erzsébet pedig nem fog komoly bajba kerülni, mert ő maga bántalmazás sértettje.

„Szólniuk kell a rendőrségnek, mert egy idős néni meg-ütése és a pénz elszedése nem helyénvaló. Gondolom a néni semmit nem ártott neki, csak a dühét adta ki a miatt, ami vele történik. Valószínűleg el fogják engedni, mert csak egy kislány, akit szexuálisan zaklattak, és másokon töltötte ki a dühét.”

A csoport egyértelműen kapcsolatot teremtett a zaklatás és Erzsébet tette között, és úgy vélték, segítségre szorul. A rendőrség bevonásával kapcsolatban bizonytalanok voltak, inkább abban reménykedtek, hogy meg lehetne találni az idős hölgyet, visszaadni a pénzét, Erzsébet pedig bocsánatot kérhetne. A rendőrség bevonása esetén biztosítani kívánták, hogy kizárólag Jánost teszik majd felelősségre a történetekért.

Amikor a szakemberek válaszaikról kellett véleményt formálniuk, egyértelműen amellett foglaltak állást, hogy szólni kell a rendőrségnek. Arról beszéltek, hogy az idős hölgy meg is halhatott volna, vagy esetleg nagyon nehezen tud megbirkózni a támadás következményeivel.

Német gyerekek

A csoport úgy vélte, hogy Erzsébet viselkedése egyértelmű válasz az őt ért bántalmazásra. Az, hogy most ő viselkedik bűnelkövetőként, azt jelzi, hogy segítségre szorul, mégpedig amilyen hamar csak lehetséges. Nem tartották valószínűnek, hogy csak kitalálta ezt a történetet, de néhányan úgy vélték, hogy ha ebben a kérdésben a fantáziája ragadta el, akkor talán a szexuális bántalmazás is csak mese. Az idős hölgy megtámadását segélykiáltásként értelmezték, azt viszont nem tudták megérteni, miért lopott pénzt is.

„Erzsébet biztos iszonyú állapotban van, ha már maga is bűnözővé vált. Nagyon fontos, hogy a felnőtt most már lépjen, és segítsen, amilyen gyorsan csak lehet.”

„Ezért nem kellene megbüntetni, mert elég büntetés neki, hogy molesztálják.”

„Ha nem büntetik meg, újra el fogja követni.”

A csoport szerint a felnőtt egyértelmű kötelessége, hogy a rendőrséghez forduljon.

Egyetértettek a szakemberekkel abban, hogy kommunikálni kell Erzsébettel, hogy így nem szabad viselkedni, sőt volt, aki továbbment, és úgy vélte, ugyanolyan bűnözővé vált, mint bántalmazója. Mindannyiuk szerint a leghelyesebb a rendőrséghez fordulni, és emellett segítséget biztosítani Erzsébetnek. Mindamellettt remélték, hogy Erzsébet maga megy el a rendőrségre.

Magyar gyerekek

A gyerekek eleinte maguktól nem tudták értelmezni, miért tette valaki ilyet, később elfogadták azon szakemberek véleményét, akik segélykiáltásként értelmezték az esetet, és hogy inkább segítségre, terápiára szorul, mint büntetésre. Szerintük nem teljesen felelős azért, amit tesz, hanem már súlyosan zavart állapotban van.

„Talán azért tette, mert ki volt borulva, de ennek akkor is véget kell vetni.”

„Egyetértek a védőnővel, aki szerint a tett segélykiáltás, szimpatikus, amit mond, de hogy fogja egy védőnő megoldani ezt a helyzetet, ha nem tesz valódi lépéseket?”

Megegyeztek abban, hogy Erzsébet többé nem ragaszkodhat a titoktartáshoz, mert a helyzet már túl messzire ment, és a családnak segítségre van szüksége.

Belga gyerekek

A csoportban felmerültek bizonyos kételyek Erzsébet megbízhatóságát és szavahihetőségét illetően, de abban megegyeztek, hogy a dolgok túl messzire mentek, és a lánynak egyértelműen segítségre van szüksége. Azt nem értették, miért lopott, de azt igen, hogy erőszak tör ki belőle.

„Egy idős hölgy megtámadása már azt jelenti, hogy nagyon messzire mentek a dolgok. Ha ez igaz, Erzsébetnek bocsánatot kéne kérnie a nénitől. Tudnia kell, milyen állapotban volt, amikor tette.”

A csoport együtt érzett az idős asszonnyal, és nem értette, miért pont neki támadt Erzsébet. Osztották a szakemberek nézeteit abban, hogy lépni kell, és hogy a szülőknek tudniuk kell, hogy baj van. A gyerekeket ez az eset alapvetően összezavarta, komplikálnak találták, és nem nagyon tudtak mit mondani rá. Úgy vélték, hogy valószínűtlen, hogy a titok továbbra is tartható legyen. Néhány gyerek szerint a szülőknek eddigre már észre kellett venni a bajt, és ha mégsem tették, a szakembereknek lépésről lépésre be kell vonni őket.

A BEAVATKOZÁSRÓL VALÓ DÖNTÉS SZEMPONTJAI

A gyerekcsoportok minden országban úgy gondolták, hogy a titok nem tartható tovább. Bár legtöbbször szerint a következő lépéseknek Erzsébet tudtával és beleegyezésével kell történniük, a fő érvelés mégis az volt, hogy itt az idő, hogy a szakemberek egy percet se vesztegessenek tovább, és azonnal oldják meg a helyzetet.

NEGYEDIK ESET

A beszélgetés során csatlakozik hozzájuk Erzsébet ikerbátyja, Gyuri is, akit húga hívott oda. Elmondja, hogy valóban János őt is bántalmazza. Bevallja azt is, hogy az utóbbi időben ő is bántalmazni kezdte 8 éves húgukat, Marit. Szeretne segítséget kapni és változtatni viselkedésén, de a család egyetlen tagját sem hajlandó bevonni. Megígéri, hogy ha kap segítséget, felhagy Mari bántalmazásával.

Angol szakemberek

Egyetlen résztvevő sem tartott ki tovább az információ bizalmas kezelése mellett és elfogadták, hogy mind a rendőrségnek, mind a gyámügyi hatóságoknak tudniuk kell a dologról. A pszichológus erőteljesen hangsúlyozta, hogy Gyurival is szorosan együtt kell működni, és részletesen elmagyarázni neki, mi fog történni. A szakemberek felismerték, hogy egészen máshogy reagáltak arra, amit Gyuri követett el Mari ellen, mint arra, amit Erzsébet az idős hölgy ellen. Az első reakciója mindenkinek az volt, hogy bejelentést kell tenni annak érdekében, hogy Gyuri segítséget kaphasson, később vitázni kezdtek azon, hogyan óvhatnák meg Erzsébetet a büntetőjogi felelősségre vonástól. A vita folytatódott az azonnali beavatkozás előnyeiről és hátrányairól.

Segélyvonal munkatársa: „Néha iszonyú nehéz helyzetbe kerülünk, amikor dönteni kell, hogy lépünk-e. Egyszerűen soha nem tudhatjuk, hogy nem egy olyan esetben várunk és hallgatunk-e, ami sokkal súlyosabb, mint amilyennek látszik. Ha azonnal nem lépünk, lehet, hogy egy időzített bomba ketyeg közben mellettünk...”

A pszichológus nem értett egyet: a hosszú távú eredmények helyett arról beszélt, mit lehet elérni az adott pillanatban.

Pszichológus: „Szerintem bármi, amit teszünk, attól függ, hogy a gyerek mennyi bizalommal tud hozzánk fordulni egy olyan világban, ahol ő egy cseppet sincs biztonságban. Lexikonokat is írhatunk a bejelentési kötelezettségről és annak módjairól, de itt arról van szó, hogy ezek a gyerekek nem bízhatnak senkiben. Számomra ebben a helyzetben az a kulcskérdés, hogy olyan kapcsolatot lehetőségét tudom-e nyújtani a gyerekeknek, amiben ki tud nyílni, és meg tudom erősíteni.”

Német szakemberek

Ez az eset csaknem osztatlan felzúduláshoz vezetett, hogy a nevelőapát azonnal szállítsák börtönbe. A rendőr szerint nincs is más módja a továbblépésnek, csakis a nyomozás azonnali megkezdése.

Rendőr: „Gyuri viselkedésének sem lehet véget vetni, ha a nevelőapa nem hagyja abba, amit csinál. Ezért nem egyezhetnék bele abba a félmegoldásba, amit a gyerek kér, és ezt elmagyaráznám neki. Próbálnám elmagyarázni neki, hogy ha már két gyerek állítja ugyanazt, akkor könnyű lesz elérni, hogy a nevelőapát letartóztassák, és börtönbe zárják.”

A tanár szerint nem jó megoldás a nevelőapa börtönbe zárása, ha egyszer a gyerekek nem ezt akarják. Hangsúlyozta, milyen nehéz helyzetbe kerülhetnének a gyerek a rendőrségi eljárás során.

Tanár: „Ahhoz, hogy a nevelőapát elítéljék, a gyerekeknek vallomást kell tenniük. Ez pedig csak egy újabb olyan eljárás, amiben törhetjük a fejünket, hogyan védjük meg a gyerekeket. Nem érzem azt, hogy tűzön-vízen át el kell érnünk a vádemelést, ha a gyerekek ezt nem is akarják. Szerintem több kár származhat ebből, mint előny.”

Úgy vélte, esély kell adni a családnak, hogy kezeléssel vegyenek részt, és ez alatt Gyurival és Marival is lehetne dolgozni. A tanárnő a végsőkéig meg akarta óvni a gyerekeket a nyomozás és tárgyalás nehézségeitől, a többiek szerint viszont joguk van az igazságszolgáltatáshoz.

Iskolai szociális munkás: „Azt hiszem én egy idő után akkor is hivatalos lépéseket tennék, ha a gyerek könyörögnének, hogy ne tegyem. Ha úgy látom, hogy a gyerek súlyos veszélyben van, lépnem kell. Mindent egybevetve végül is már egy nyolc éves kislány is érintett az ügyben... minden további perc várakozással csak hátradólva nézzük, hogy ezek a gyerekek egyre súlyosabb sérüléseket szenvednek. Nem hiszem, hogy ne próbálnám megértetni a hivatalos lépések szükségességét előbb a gyerekekkel, de most már el tudok képzelni olyan helyzetet, amikor nem számíthat más, csak hogy véget vessünk a további zaklatásnak.”

Magyar szakemberek

Mostanra egyértelművé vált mindenki számára, hogy a titok nem tartható, akár akarják a gyerekek, akár nem. Csak az a kérdés, mi legyen a következő lépés, a pszichológust és a jogászt is az aggasztotta, mi lesz a gyerekekkel a bírósági procedúra során.

Jogász: „Félteném ezeket a gyerekeket attól, ami a rendőrségen és a bíróságon vár rájuk. Állandóan el kell majd ismételnük, hogy mi történt velük. A büntetőjog alapján felelősségre fogják vonni az elkövetőt, de ez arra nem alkalmas, hogy megóvja a gyerekeket az eljárással együtt járó lelki szenvedéstől.”

Ezen a ponton a jogász arra is rávilágított, hogy mivel az ikrek 13 évesek, még nem érték el a büntetőjogi felelősségre vonás korhatárát, ezért nem elszámoltathatók sem a támadásért, sem a bántalmazásért.

Belga szakemberek

A csoport általánosságban nem reagált erre az esetre. Azok, akik mégis hozzászóltak – a terapeuta kivételével – mind azt mondták, hogy szükséges a család bevonása, és többen elismerték, hogy számukra itt volt a határ. A helyzet bonyolult volta, és Mari fiatal kora döntéshozatalra sarkallta őket.

Nevelési tanácsadó munkatárs: „Meg kell kérdezni Gyurit, hogy milyen segítségre gondolt, és meg kell értetni vele, hogy ehhez be kell vonni más embereket is. Remélhetőleg ezek a szakemberek érteni fogják, mi áll Gyuri viselkedése mögött, de ettől függetlenül nekem lépnem kell.”

A terapeuta döntése mögött, hogy megtartja a titkot, az a félelem állt, hogy megszegésével kockáztatja Erzsébettel való hosszú távú kapcsolatát. A többi szakember mindegyike azonnal segíteni kívánt mindhárom gyereknek.

Egy csoportban sem merült fel, hogy a Gyuri általi bántalmazást jelentenek a hatóságoknak vagy a rendőrségnek.

A BEAVATKOZÁSRÓL VALÓ DÖNTÉS SZEMPONTJAI

Ez a helyzet minden csoportban, a résztvevő szakemberek túlnyomó többsége számára azt jelezte, hogy közbe kell lépniük. Ebben döntő tényező volt Mari életkora, és az a remény, hogy azonnali kezeléssel segíteni lehet Gyurin.

Angol gyerekek

A gyerekek egybehangzó véleménye szerint be kell vonni a hatóságokat. Néhányan megütköztek Gyuri viselkedésén. Úgy vélték, hogy talán Gyuri jobban érzi magát attól, hogy bevallotta, mit tett, de csak ettől nem fogja abbahagyni. Véleményük szerint a szülőknek is szólni kell. Ha az anya nem is hinné el, akkor is azt akarták, hogy fogják el és vigyék börtönbe a nevelőapát. Mindegyikük úgy vélte, hogy lehetetlen megtartani Erzsébet titkát.

„Mindhárom gyerek fiatal, és nem lenne szabad ennek történnie velük. Először ott volt Erzsébet bántalmazása, már ennek sem lett volna szabad megtörténnie, de most már három gyerekről van szó. Gyuri is segítségre szorul... Jánost börtönbe kell zárni, de Gyurinak is segíteni kell.”

A gyerekeket aggasztotta, hogy sok embert kell majd bevonni annak érdekében, hogy a helyzet megoldódjon. Félték attól, hogy az esetet megírják majd az újságok, vagy közli a tévé. Azt akarták, hogy Jánost azonnal távolítsák el otthonról, és egy gyerek szerint Gyurinak sem kéne otthon laknia, amíg terápiára szorul.

Német gyerekek

A csoport azt akarta, hogy Gyuri részesüljön terápiás segítségben. A büntetés ötlete fel sem merült az ő esetében. Véleményük szerint a szakmai titoktartás nem szolgálná a gyerekek érdekét és védelmét. Nem látták szükségesnek, hogy a felkeresett szakember megvitassa az esetet a munkatársaival, azt azonban egyértelműen kötelességének tartották, hogy a rendőrséghez forduljon.

„Az nem segítség, ha valaki nem szól a rendőrségnek... ha a gyerekek együtt tanúskodnak, akkor nem lesz olyan nehéz, és nagyobb hatása lesz.”

A csoport szerint szólni kell a gyerekek anyjának, és egyikük szerint az apjuknak is. Azt nem tartották jó ötletnek, hogy bárki konfrontálódjon a nevelőapával, szerintük ez a rendőrség dolga.

Magyar gyerekek

A gyerekek osztották a szakemberek véleményét a közbelépés szükségességéről, bármit mondjanak is a gyerekek.

„A szakembereknek beszélniük kell az anyával, és erről nem is kell szólniuk a gyerekeknek.”

A gyerekek nem nagyon hitték el, hogy az anya ne tudna arról, mi történik a családban, és úgy vélték, hogy bizonyos mértékig ő is felelős a kialakult helyzetért. A gyerekek elismerték a helyzet összetett voltát, és rámutattak, hogy jogi, pszichológiai és személyes kérdések is felmerülnek az ügyben.

„Ezen a ponton össze kéne hívni minden szakembert, hogy mindenki mondja el a véleményét, ötleteit, és az eset megoldódjon.”

„Ha Erzsébet ragaszkodik a titoktartáshoz, akkor nem fog megoldódni semmi. Ez egy jogi kérdés, meg lelki is, az anyának is lehetnek gondjai... rengeteg megoldandó probléma.”

Belga gyerekek

A gyerekek nagyon megütköztek az eset hallatán. Szörnyülködve hallották, hogy Gyuri – maga is szexuális visszaélés áldozata – ilyet tesz a húgával.

„Ez teljesen elfogadhatatlan, zaklatni valakit, mikor pontosan tudja, hogy ez milyen szörnyű.”

Azt akarták, hogy Jánost érje utol a büntetés, hiszen miatta indult minden, Gyuri esetében viszont inkább azt gondolták, hogy segítségre szorul.

„Jánost meg kell büntetni. Biztos egyáltalán nem bánta meg, hiszen sokszor megcsinálta velük.”

„Ha Jánost csak elítélik, akkor egyszer majd kikerül a börtönből, és még rosszabb dolgokat fog csinálni. Ezért jobb lenne segíteni neki, nem megbüntetni.”

Többségük szerint fel kell keresni a családot, és erőteljesen ellenezték azt a feltevést, amely szerint Erzsébet a segítő kapcsolat kliense, és a vele való munkát és bizalmi kapcsolatot kell szem előtt tartani. Azt akarták, hogy a szakemberek érzék el, hogy a bántalmazás véget érjen, és Marit védjék meg azon az áron is, ha ez a család ideiglenes szétválasztását jelenti is.

A BEAVATKOZÁSRÓL VALÓ DÖNTÉS SZEMPONTJAI

Minden gyerekcsoport azt várta a szakemberektől, hogy a gyerekek zaklatása érjen véget, bár más-más ötleteik voltak arra nézve, hogy ezt hogyan lehet elérni. Érdekes megjegyezni, hogy egyedül a belga gyerekeknél merült fel az elkövetőnek nyújtandó segítség gondolata, mely talán annak a szakmai kultúrának is eredménye, mely szerint a rendőrséghez fordulni ilyen esetekben nem a legjobb megoldás.

TANULSÁGOK HELYETT

A beszélgetések eredményei nagyon sok szempontból és szinten értelmezhetőek, és feltehetően mindenki saját szakmai meggyőződése, a jogszabályok ismerete, személyes érzékenysége függvényében máshol találja meg azokat az érveket, melyekkel azonosulni tud, vagy amelyek továbbgondolásra sarkallják.

A csupán nyolc beszélgetésből álló nemzetközi program legértékesebb része a gyerekek vélekedése a történetekről.

Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy, bár jó néhány szakember számára nehézséget okozott az azonosulás az esetben szereplő kislány titok-igényével, nem értették, miért ragaszkodna ehhez, és sokan úgy gondolták, hogy ennek semmiféle befolyása nincs arra, hogy ők mit lépnek – a gyerekek azonnal pontosan értették, miről van szó. Sőt, eleinte a titok kért fenntartását fontosabbnak tartották az összes országban, mint a gyerek „kiszabadítását” a helyzetből. Azon túl, hogy alapvetően – sok résztvevő kollégához hasonlóan – megrázónak találtam, hogy a gyerekek nincsenek annak biztos tudatában, hogy egy percig sem lenne szabad ilyen kiszolgáltatott és megalázó helyzetben lenniük és hogy joguk van a védelemhez, azt gondolom, érdemes odafigyelni arra, amit mondanak ezzel a rangsorolással. Nem hiszem ugyanis, hogy a gyerekek ne szeretnék, ha egy kompetens felnőtt segítené őket abban, hogy ne kelljen több bántódást elszenvedniük. Családon belüli erőszak eseteiben azonban különösen erős lehet a másodlagos viktimizáció: nem elég, hogy

szexuális zaklatást kell átélniük, de a történet napvilágra kerülésével széthullik a családjuk is. A többi rokonnak, szeretett személynek az eset kiderülésével okozott fájdalom sok gyerek számára erőteljesebb „elhallgató erő”, mint amennyire szeretnék, ha bántásuk véget érne. Azzal, hogy a gyerekek minden országban először egybehangzóan kitartottak a gyerek diszkréció és be nem avatkozási igényének tiszteletben tartása mellett, egyértelműen jelzik, hogy segítséget várnak az eset megoldásában, de egyáltalán nem feltétlenül úgy, ahogy azt a szakemberektől várhatják. Ahogyan gyermekkorában egy családtag általi szexuális bántalmazást átélt felnőtt a kutatás során elmondta:

„Húsz éves koromig képtelen voltam elmondani bárkinek, és a családom máig nem tud semmiről. Most visszagondolva szerettem volna, ha valaki akkor azt mondja, hogy túrhetetlen, ami történik velem, és ez egy percig sem mehet így tovább. De azt, hogy mindenki megtudja, és az összes családtagnak, aki egyébként szerette ezt az embert, megszakadjon a szíve, legalább ennyire nem akartam, és ezt ma sem választanám. Talán ha van egy felnőtt, aki megérti, hogy nem akarom, hogy kiderüljön, de beszél az elkövetővel, és egyértelművé teszi számára, hogy nem tűri, hogy engem bántódás érjen, de lehetőséget ad neki, hogy segítséget kérjen anélkül, hogy mindenki megtudja...”

Ennek kapcsán érdemes még két dolgot megemlíteni. Az egyik, hogy ez a fent vázolt igény az eset „házon belüli” megoldására abból is kiolvasható, hogy minden gyerekcsoport az elsők közt – bár többnyire a kortársak után – az anyától való segítségkérést javasolta. Hamarosan azonban rájöttek ennek nehézségeire egy olyan bántalmazó esetében, aki vélhetően fontos szeretett személy az anya számára. Ugyanakkor egybehangzóan elvetették a külső szakemberek bevonását, éppen, mert nem látták biztosítva az eset olyan megoldását, amelyet ők szeretnének. Úgy vélem, gyermekvédelmi szakemberekként el kell gondolkoznunk azon, valóban csak a két rossz közötti választás egyikét tudjuk-e a gyerekeknek nyújtani. Hogyan tudnánk úgy segíteni, hogy közben ne ártsunk, de feltétlenül biztosítsuk a gyerekek védelmét? És ehhez feltétlenül hozzátartozik az is, hogyan tudjuk a szülőket segíteni abban, hogy a gyerekeik azoktól kaphassanak segítséget, akiktől ezt elsősorban várják.

A másik, ezzel szorosan összefüggő dolog, ami a kutatásból egyértelművé vált az, hogy a gyerekeknek nagyon kevés fogalmuk van arról, mit várhatnak a különböző szakemberektől. Miben tud segíteni egy szociális munkás és miben nem. Mi az, amit kérni lehet tőle, és mivel kell máshová fordulni. Figyelemreméltó, hogy a gyerekek a rendőrség bevonásának ötletét vetették fel leggyakrabban, tudva, hogy ott milyen lépésekre számíthatnak. A rendőrség esetében a gyerekek nagyjából tisztában voltak azzal, mi fog történni, míg a többi szakembertől nem tudták, mit várhatnak, viszont már 12 évesen erőteljes előítéleteket mutattak ezen a téren. Semmi jót nem vártak tanáraiktól, feltételeztek egy pszichológusról, és egyenesen kinevették a lehetőséget, hogy egy szociális munkás segíthetne nekik.

Szakemberként úgy vélem felelősségünk az is, hogy szolgáltatásaink igénybevevői tudják, mit várhatnak tőlünk. Az pedig ebből a kisszámú beszélgetésből is egyértelmű, hogy a gyerekek a segítség mellett arra vágnak, hogy meghallgassuk aggályaikat a beavatkozással kapcsolatban, és folyamatosan informáljuk őket arról, mi fog történni, lehetőleg elnyerve beleegyezésüket. Egyikünk számára sem lehet kérdéses, hogy minden eszközzel meg kell védenünk a gyerekeket az őket érő -családon belüli vagy kívüli – bántalmaktól. A kérdés talán egyre inkább az, hogyan hozhatunk létre olyan szolgáltatásokat és építhetünk ki olyan kapcsolatokat, melyekben a gyerekek tudják, hogy joguk van a védelemhez, tudják, hová fordulhatnak otthon nem megoldható gondjaikkal, és hogyan teremthetünk olyan bizalommal teli légkört, ahol képesek elmondani problémáikat, mert lehetőségük van annak bizonyos szintű befolyásolására, ami történni fog.

